

NOVICE.

Nadomestilo za slovenske
liste med stavko.

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 18. oktobra 1919.

Leto I.

Tiskarska stavka v Sloveniji.

Dne 2. t. m. je sporočilo »Društvo tiskarskih pomočnikov v Ljubljani« »Društvu lastnikov tiskarn v Sloveniji«, da začnejo mezdno gibanje. Kako, v kakem obsegu, kedaj in kake so njihove zahteve, ni povedano v tem dopisu. Samoobsebi umljivo je, da na to presplošno obvestilo »Društvo lastnikov tiskarn« ni reagiralo. V nedeljo dne 5. t. m. je imelo »Društvo pomočnikov« zborovanje, kjer se je sklenilo predložiti »Društvu lastnikov tiskarn« spomenico radi zboljšanja plač. V ponedeljek dne 6. t. m. je pomočniško društvo res vposlalo »Društvu lastnikov tiskarn« spomenico, v kateri zahteva:

1. Za celokupno kvalificirano knjigo-tiskarsko, kamenotiskarsko in knjigoveško osebje, sedaj nameščeno v dotičnih podjetjih, t. j. tehniškim poslovodjem vseh kategorij in strok, ročnim stavcem vseh vrst in kategorij, strojnikom in stereotiperjem vseh kategorij, kamenotiskarjem, litografom vseh kategorij po K 180.— (stoosemdeset kron), strojnim stavcem po K 200.— (dvesto kron), knjigovezom vseh kategorij po K 150.— (stopetdeset kron) na sedanje plače in teden.

2. Vsemu moškemu in ženskemu pomožnemu osebju v navedenih obratih, možnim delavcem po K 100.— (sto kron), vlagalkam in knjigoveškim delavkam po K 100.— (sto kron), vajenkam in izlagalkam ter vajencem po K 50.— (petdeset kron) na sedanje plače na teden.

Razgovori, ki se naj začno takoj drugi dan, morajo biti končani v soboto do 12. ure.

Predsednik društva lastnikov tiskarn je sklical odborovo sejo še za isti popoldan. Ker je bil eden odbornikov na Dunaju, drugi v Mariboru, so prišli k seji le štirje odborniki. Spričo predloženih zahtev odbor ni bil kompetenten se pogajati, temveč je sklenil, da skliče za sredo, 8. t. m., sestanek zastopnikov vseh ljubljanskih tiskarn in nekaterih najbližjih iz province, a za ponedeljek 13. t. m. pa zborovanje zastopnikov vseh tiskarn v Sloveniji. V sredo dne 8. t. m. se je vršil sestanek zastopnikov ljubljanskih tiskarn, ki pa je tudi sklenil, da se ne smatra upravičenega sam sklepati o tako važni stvari, ki zadeva vso Slovenijo. Sporočilo se je torej pomočniškemu društvu, da se vrši v ponedeljek dne 13. t. m. sestanek zastopnikov tiskarn iz vse Slovenije in da se bo na tem sestanku izvolil odbor, ki bo stopil še isti dan ob 6. uri v pogajanja z odborom pomočnikov. Prej ni bilo mogoče sklicati sestanka iz

vse Slovenije. Vsak razsoden človek uvidi, da mine po dva do tri dni, predno pride pismo iz Ljubljane v provinco. Za določitev delegatov treba istotako časa. Tudi odbor pomočniškega društva ni sam sklenil spomenice, temveč je sklical zborovanje pomočnikov, da je o tem sklepalo. Zgolj obrekovanje je, če kdo trdi, da bi odbor društva lastnikov tiskarn pogajanja zavlačeval.

V nedeljo dne 12. t. m. je imelo pomočništvo v Ljubljani shod, kjer je sklenilo stavkati takoj, ne da bi počakali na sklepe zbora lastnikov tiskarn iz vse Slovenije, ki se je inel vršiti drugi dan. Starejši, zmernejši pomočniki so bili proti tako ekstremnemu postopanju. K stavki so hujskali največ tuji agenti, ki so prišli nalašč zato v Ljubljano, da so tukajšnje pomočništvo podžigali z bajkami o velikanskih plačah v Trstu in drugod.

Ni torej res, da so lastniki tiskarn pomočništvu vsilili stavko temveč dejstvo je, da je pomočništvo na shodu dne 12. t. m. jako burni debati sklenilo stavko prej, predno je zbor lastnikov tiskarn sploh mogel sklepati o zahtevah pomočnikov. Stavko so vsilili pomočnikom nekateri pregoreči kolegi iz njih lastnih vrst.

V ponedeljek dne 13. t. m. se v nobeni tiskarni v Sloveniji ni pričelo delo. Stavka je splošna, ker je terorizem mlajših, lahkovernih pomočnikov zmagal.

Popoldan v ponedeljek se je vršilo v Ljubljani zborovanje zastopnikov vseh tiskarn v Sloveniji. Zastopanih je bilo 18 tiskarn. Vsi so bili edini, da so zahteve tiskarjev pretirane in nesprijemljive. Tiskarne so letos že večkrat povišale plače, tako kvalificiranemu, kakor tudi pomožnemu osebju. Stavci in strojniki so imeli sedaj po K 170.— do K 250.— na teden, moški pomožni delavci po K 70.— do K 105.— na teden, pomožne delavke po sposobnosti K 50.— do K 120.— tedenske plače, poleg tega so imeli tiskarji še vsak četrtileta nabavne prispevke, neoženjeni po K 200.—, oženjeni po K 250.— in za vsakega nedoraslega otroka po K 50.—.

Stavci in strojniki so imeli torej take plače, ki znašajo na leto K 9600.— do K 14000.—. Imajo osemurni delavnik, ob praznikih prosto. Vsako delo čez uro in ob praznikih se mora plačevati še posebej, in sicer vsako uro 50% dražje, kakor znaša delavna ura ob delavnikih. S čezurnim delom so zaslužili tiskarji lepe denarje. Tudi pomožnemu osebju se je moralo plačevati

vsako čezurno delo in delo ob praznikih še posebej, in sicer 50% dražje kakor navadno.

Če pomislimo, kako so plačani profesorji, učitelji, uradniki, trgovski nastavljenici in mnogi drugi, imajo tiskarji najmanj vzroka stavkati. Profesorji, ki so po dvanajst let študirali, imajo z dvajsetimi službenimi leti manj plače kot sedaj komaj dvajset do petindvajsetletni tiskarji.

In sedaj zahtevajo tiskarji, da se jim zvišajo plače po K 180.— do K 200.— tedensko! »Naprej« dne 13. t. m. piše, da zahtevajo K 180.— do K 200.— tedenske plače, previdno pa zamolči, da imajo že K 200.— do K 250.— in, da torej zahtevajo k tej plači še K 180.— do K 200.— poviška. Tako bi imeli tiskar plače K 380.— do K 450.— tedensko ali letno K 18000.— do K 24000.—. K temu bi se znatno podražilo tudi čezurno delo, tako, da bi imel malenkost circa K 30000.— letnih prejemkov.

Da dosežejo tiskarji te prejemke, bi morali lastniki tiskarn silno povišati cene tiskovinam, časopisom in knjigam.

Tiskarne se imajo boriti itak že z neprilikami, ker morajo uvažati večino tiskarskih potrebščin iz inozemstva in je na vse uvedena visoka carina. Tiskarne v Gradcu, na Dunaju in v Pragi izvršujejo vse tiskovine za 50% ceneje, ker imajo tam vse tiskarske potrebščine doma in po ceni na razpolago. In ker ni na uvoz tiskovin nikake carine, že sedaj uvažajo uradi in trgovci na vagone tiskovin, ter delajo občutno konkurenco. Na Dunaju in v Pragi so mezde tiskarjev mnogo nižje kakor pa so pri nas, čeprav so živila tam mnogo dražja.

V Sarajevu, Zagrebu in Belgradu imajo tiskarji res nekoliko višje plače nego v Sloveniji, a življenje je tam mnogo dražje kakor pa je v Sloveniji. V Belgradu stane n. pr. obed v hotelu po 15 dinarjev in pri nas po 15 K itd. Sploh ima v Sremu in Srbiji dinar isto vrednost kakor jo ima pri nas krona. Neupravičeno je torej, če zahtevajo tiskarji pri nas isto vsoto kron plače kakor dinarjev imajo plače tiskarji v Belgradu.

Ako sprejmemo sedanje zahteve pomočništva, ne uničimo le slovenskega tiskarstva, temveč pademo kulturno Slovenci najmanj za 50 let nazaj. Časopisi ne bodo mogli izhajati, slovenske knjige so že sedaj silno drage. Če se ugodji zahtevano

Naročnikom Dolenjskih Novic pošljemo „Novice“ kot nadomestilo za 35. številko Dol. Novic, ker počiva vse delo v tiskarnah zaradi splošne tiskarske stavke v

Sloveniji. Ne ve se danes, ali še bodo sploh izhajale Dol. Novice, ker se male tiskarne ne bodo mogle več vzdržavati zaradi velikih delavskih mezd.

zvišanje, pa bode naravnost strašno, kje zmore ubog oče za ljudskošolskega otroka K 100.— do K 200.—, kje dijak K 500.— do K 1000.— samo za knjige! Strokovni, znanstveni in leposlovni listi bodo morali prenehati, saj se že sedaj vedno borijo za obstoj. Toliko novih srednjih šol in tudi univerzo smo dobili, pa kaj bo pomagalo vse to, če ne bo knjig! In strokovne knjige so že sedaj tako drage, da jih mnogi niti kupiti ne morejo, kako pa šele, če bodo morale biti še enkrat dražje? Slovenska kultura bo pokopana, importirala pa se bo tuja, predvsem nemška, ki bo hujše suženjstvo za slovenski narod, kakor pa je bilo prej politično.

Kdor ima količkaj treznega povdarka in objektivne sodbe, prizna, da so zahtevetiskarjev ne le pretirane, temveč tudi za ves slovenski narod kulturno in politično pogubonosne.

Zatorej je sklenil zbor lastnikov tiskarn Slovenije, da se s tiskarji na podlagi gori omenjene spomenice ne more pogajati, posebno še ker so začeli brez potrebe stavkati, predno so imeli lastniki tiskarn priliko, se posvetovati in sklepati o njih zahtevah.

Sodbo prepuščamo mirne vesti slovenski javnosti. Slovenske tiskarne so vse edine v tem, da vztrajajo tako dolgo, da se stavkujoči povrnejo na delo. Dokler se pa to ne zgodi, prosimo slovensko javnost, da potrpi, če ne bo časopisov in tiskovin. Potrpimo nekaj tednov in če treba tudi nekaj mesecev! Nehati se že mora vedno licitiranje cen navzgor, sicer ne bo draginje nikdar konec, temveč bo rastla in rastla, doseči splošen polom. Kar se jim ni posrečilo z različnimi zapletljajmi n. pr. založsko afero, kar se jim ni posrečilo z grozečim železničarskim štrajkom, se jim nikakor ne sme s tiskarskim štrajkom.

Ministrska kriza.

Regent Aleksander je v četrtek poveril Davidoviču mandat za sestavo nove vlade. Takoj po avdijenci je šel Davidovič k Protiču in mu sporočil svojo misijo. Protič je odvrnil, da se mora s člani opozicije posvetovati.

LDU Belgrad, 17. oktobra. Danes opoldne je izročil g. Protič designiranemu ministrskemu predsedniku Davidoviču memorandum, v katerem izjavlja, da ne more sodelovati v koncentracijskem kabinetu. Nato je šel g. Davidovič k regentu. Za 16. uro je sklican ministrski svet. Pričakuje se, da bo regent do štirih popoldne pooblastil g. Davidoviča, da sestavi kabinet iz demokratske zajednice in socialnih demokratov in da mu bo dal pooblastila za slučaj, ako bi narodno predstavništvo ne dovolilo proračuna. Kriza bo na vsak način danes definitivno rešena.

Reško vprašanje.

Washington, 16. oktobra. »Universal Amerikan« priobčuje razgovor z vodilnim angleškim državnikom, ki je izjavil, da bo moral D' Annunzio zapustiti brezpogojno Reko. Italijanska vlada bo morala predložiti načrt, da se izžene D' Annunzija s silo

z Reke, ker ni mogoče doseči to mirnim potom. Ker D' Annunzio noče ničesar vedeti o kompromisu v reškem vprašanju, je energično postopanje nujno potrebno.

Amsterdam, 16. oktobra. »Neue Bureau« poroča iz Rima: Minister zunanjih del Tittoni je glede samostojnosti Reke predložil mirovni konferenci ta-le predlog: Reka, Postojna, Idrija in italijanska Istra tvorijo pod zaščito Zveze narodov državo, nad katero se prizna mandat Italiji. Razen tega dobi Italija tudi Volosko. Mirovna konferenca bi naj zajamčila tudi teritorialno zvezo med Italijo in Reko. Nova država bi bila vmesna država med Italijo in Jugoslavijo. »Consiglio Nazionale« na Reki je baje pritrnil temu načrtu.

Avstrija zvezna država.

Dunaj, 16. oktobra. Po izjavah državnega kanclerja dr. Rennerja se bo avstrijska republika preosnovala v zvezno državo. Dunajsko mesto, Nižje- in Gornje Avstrijska, Solnograška, Štajerska, Tirolska in Koroška, kakor tudi zapadna Ogrska bodo dobile svojo obsežno deželno samoupravo. Državni kancler, državni minister in državna vlada bodo se v bodoče imenovali zvezni kancler, zvezni minister in zvezna vlada.

Dunaj se več ne upira češkim šolam.

Dunaj, 15. oktobra. Krščanski socijalci v mestnem občinskem svetu so sklenili, da se z ozirom na mirovno pogodbo ne bodo več upirali ustanovitvi čeških šol na Dunaju. Zahtevajo pa, da poučujejo na teh šolah češčine večji nemški učitelji, in da se rabijo v šolah iste knjige kakor na nemških šolah.

Padanje avstrijske krone.

Curij, 13. oktobra. Avstrijska krona pada stalno. Dočim je bilo včeraj še dobiti za 100 avstrijskih kron 6 frankov 25 centimov, se dobi za isto svoto danes samo še 5 frankov 75 centimov.

Pred državnim preobratom na Ogrskem? Karel na površju?

Dunaj, 16. oktobra. Tukajšnjim listom poročajo iz Budimpešte: Te dni bi morali Romuni izprazniti Budimpešto. Toda Rumuni so ostali v mestu in sicer zaradi tega, ker so prišli na sled, kakor se zatrjuje, zaradi, ki je imela namen spraviti na Madjarski prestol zopet Habsburžane, čim bi se Rumni umaknili iz Pešte. V tem slučaju bi Budimpešto takoj zasedle bele čete generala Hortyja. Pet dni kasneje pa bi izklicali Karla za kralja ter ga svečanostno ustoličili v peštanskem dvoru. Romuni so pravočasno o tem izvedeli in romunski pooblaščenec je pri Antantini misiji na Dunaju izposloval, da se je preklical ukaz glede izpraznitve Pešte po romunskih četah. Baje se je dokazalo, da je dobil ministrski predsednik Friedrich od bivšega kralja Karla 100 milijonov kron v propagandne namene.

Vzpostavljen železniški promet.

Zagreb, 15. oktobra. Železniški promet na progi Zidanimost—Zagreb je v vsem obsegu vzpostavljen.

Beograd, 15. oktobra. Danes je bil otvorjen redni železniški promet po prav dograjenem mostu med Beogradom in Zemunom.

Beograd, 15. oktobra. Železniško ministrstvo je poslalo na Hrvatsko strokovno komisijo, da pregleda tamošnje železniške proge in jih dovede v red. Komisija ima naložo, da preišče povsodj vse nerednosti in pride na sled raznim zlorabam s strani železniških uslužbencev. Komisija vrši z velikim vspehom svoj posel. Že danes je opazati znaten preokret na boljše na vseh hrvatskih progah.

Bivšega carja Ferdinanda obtožijo.

Solun, 15. oktobra. Grški dnevnik »Tesalonike« priobčuje iz Sofije to-le vest: Izvrševalni odbor bolgarske zemljedeljske ljudske stranke, kateri načeluje Stambulski je sklenil, naj klub zemljedeljskih poslancev v narodnem sobranju stavi predlog, da se dvigne obtožba proti bivšemu carju Ferdinandu in proti bivšima ministrskima predsednikoma dr. Radoslavovu in dr. Malinovu. Istočasno naj bolgarska vlada zahteva od Nemčije, da se ji izroči Ferdinand Koburžan. V isti seji bo zemljedeljska stranka predlagala, da se zapleni vse imetje bivšega carja Ferdinanda na Bolgarskem.

Avstrijsko plemstvo za Habsburžane.

Milan, 15. oktobra. Specijalni dopisnik dnevnika »Epoha« Cingarelli, ki je bival delj časa na Dunaju in v Švici, priobčuje v svojem listu vrsto člankov, v katerih dokazuje, da obstoji med avstrijskim plemstvom in med različnimi krščansko-socialnimi politiki organizacija, ki meri na to, da se Habsburžane zopet spravi na avstrijski prestol. Središče te organizacije in propagande je Švica. Vse niti te propagande imajo v rokah princ Windischgrätz, baron Chlumentzky, grof Hunyady, grof Andrassy in grof Berchtold, ki bivajo v Fryburgu. Njihovi eksponenti v Avstriji so bivša ministra dr. Mataja in grof Czernin. Časopisno kampanjo vodita princ Windischgrätz in baron Chlumentzky, katera imata v svojih rokah tudi dopisni urad »Agence Centrale«. Ta družba ima načrt spraviti zopet na prestol Karla, v slučaju pa da bi ta ne hotel, njegovega brata Maksa.

Eno in dvokronski bankovci v Čehoslovaški.

Praga, 15. oktobra. Eno in dvokronski bankovci v Čehoslovaški so vzeti iz prometa in so izgubili svojo vrednost. Vsaka zamenjava je nemogoča, pač pa jih je mogoče še prodati pri bankah po dnevnem kurzu.

»Novice« razpošljemo vsem stalnim naročnikom »Slovenca«, »Slovenskega Naroda«, »Jugoslavije« in »Slovenskega Gospodarja« Izhajale bodo po možnosti vsako sredo in soboto.

Izdajatelj: Konzorcij slovenskih dnevnikov.

Tiska tiskarna M. Hrovatin.

Odgovorni urednik Ivan Kovačič.